

**ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

Соціально-психологічний факультет

Кафедра мовної підготовки

**МОВА В ПРОФЕСІЙНОМУ ВИМІРІ:
КОМУНІКАТИВНО-КУЛЬТУРНИЙ АСПЕКТ**

**Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції
17–18 грудня 2014 року**

Частина II

Харків 2014

КОМАНДНА МОВА ЯК ФОРМА ПРОФЕСІЙНОЇ МОВИ

На сьогодні в мовознавстві недостатньо уваги приділяється питанням функціонування професійної мови офіцерів в умовах виконання ними певних завдань, які передбачають командування підрозділами й особисту взаємодію з підлеглими. Така професійна мова заслуговує на окреме дослідження та її категоріальне визначення. Поняття «командна мова» вживається в комп'ютерній галузі зі значенням «набір процедурних операндів із встановленим синтаксисом, що використовується для зазначення функцій, які повинні бути виконані операційною системою». У професійному мовленні офіцерів поняття «командна мова» означає сукупність лексичних засобів і синтаксичних конструкцій, які використовуються для спонукання до дій.

Функціональною одиницею командної мови є команда – «короткий наказ командира за встановленою формою» [2, с. 443]. Командна мова забезпечує виконання підлеглим наказів і розпоряджень офіцера. Вона функціонує за певними граматичними правилами, має низку лексичних і синтаксичних особливостей, які зумовлені специфікою діяльності офіцерів, зокрема служби цивільного захисту. Важливо, що командна мова містить умовні сигнали, у яких відображена логіка дій і поведінка під час виконання службових обов'язків.

Аналізуючи командну мову офіцерів служби ЦЗ, слід вказати на особливості її функціонування:

- організаційний характер мовленнєвої діяльності (мова завжди підпорядкована позамовній меті та спрямована на організацію певної діяльності);
- суворий контроль над змістом і формою команди;
- регламентація спеціальної лексики (терміни, професіоналізми, подекуди жаргонізми);
- адресація, тобто індивідуальне звернення комунікантів один до одного.

Командна мова як сукупність мовних засобів, якими послуговуються офіцери служби ЦЗ, повинна відповідати меті, ситуації, особистісним рисам комуніканта (офіцера) і реципієнта (підлеглого).

Головними комунікативними ознаками командної мови офіцера є:

- правильність;
- точність;
- виразність;
- принцип економії мовних засобів (стислість);
- використання загальноприйнятих професійних понять (термінів).

Правильність командної мови має винятково важливе значення під час керування підлеглими в умовах швидкоплинних рятувальних дій, і

будь-яка нечіткість, розпливчастість, двозначність команди може призвести до важких наслідків, до невиконання бойового завдання.

Неточність команди спричиняє неточність виконання завдання. Віддаючи команду, слід добирати слова, які найбільше відповідають змісту та меті комунікативної ситуації.

Виразність команди є найбільш важливим фактором емоційного впливу на підлеглих. Чітка, переконливо подана команда виконується впевненіше й швидше, ніж млява, ледве чутна. З цією метою треба застосовувати виражальні засоби звукового мовлення: дикцію, інтонацію, логічний наголос, паузу (наприклад, різка команда «Струнко!», на відміну від протяжної команди «Вільно»).

Уміння концентрувати думку точно, стисло й грамотно, викладати її в формі команди – мистецтво, якого треба вчитися систематично та наполегливо. У командирський наказ, відданий твердо й рішуче, укладена велика мобілізуюча сила.

Важливо, щоб усі команди безумовно відповідали статутним вимогам, фаховим і галузевим стандартам.

Слово, як відомо, є фактором управління вищою нервовою діяльністю людини, командна мова – знаряддям влади та впливу офіцера на підлеглого. Володіння офіцерами служби ЦЗ командною мовою – невід’ємна складова комунікативної компетенції, необхідна умова професійного успіху та фахового зростання.

Література

1. Searle J. R. Indirect Speech Acts // Syntax and Semantics 3. Speech Acts. N. Y. : Academic Press, 1975.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / укл. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К. ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2003. – 1440 с.
3. Мацько Л. І. Культура української фахової мови : навч. посіб. / Л. І. Мацько, Л. В. Кравець. – К. : ВЦ «Академія», 2007. – 360 с.
4. Хміль Ф. І. Ділове спілкування : навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів / Ф. І. Хміль. – К. : Академвидав, 2004. – 280 с.
5. Шевчук С. В. Українське професійне мовлення : навч. посіб. / С. В. Шевчук. – К. : Алерта, 2011. – 248 с.

*Тетяна Борко
Миколаїв*

ФОРМУВАННЯ ЛІНГВОРЕДАКТОРСЬКОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ (НА ПРИКЛАДІ УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДІВ БІБЛІЇ)

Переклади Біблії, виконані в різні роки українськими перекладачами Маркіяном Шашкевичем, Пилипом Морачевським, Антоном Кобилянсь-